

ליקוטי הלכות, פסח הלכה ט, סימן כ"ח

כל העֲשֶׂרֶת הדְּבָרוֹת הֵם חֲמֵשׁ כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבָרָכָה, דְּבַר 'לֹא תִרְצַח' כְּנֶגֶד אֲנֹכִי. כִּי רוֹצֵחַ מִמַּעַט הַדְּמוּת, הֵינּוּ כִּי מִצְוַת אֲנֹכִי הִיא לְהַאֲרִיחַ הַדְּעֵת הַקְּדוֹשׁ, לְהוֹדִיעַ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים כִּנ"ל וְכֶנֶגֶד זֶה אִסּוּר לֹא תִרְצַח, שֶׁאִסּוּר לְהִרְגֹּת נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁנֶּחֱשֶׁב כְּאִלוֹ מִמַּעַט אֶת הַדְּמוּת, הֵינּוּ כִּי יִדְעָה זֹאת לְהוֹדִיעַ אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת זֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל-יְדֵי רַבּוֹי נִפְשׁוֹת מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּזָה הָעוֹלָם דִּיקָא, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שֶׁרָשׁוּ כֵּן יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּהַתְגַּלּוּת יְדִיעַת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכָל מֵה שֶׁנִּתְרַבֵּין בָּזָה הָעוֹלָם נִפְשׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, נִתְגַּלָּה כְּבוֹד אֱלֻקוֹתוֹ יוֹתֵר, כִּי בָּרַב עִם הַדָּרַת מֶלֶךְ. וְזֶה בְּחִינַת הַשְּׁלֵמַת הַקּוֹמָה הָעֲלִיוֹנָה לְהַשְׁלִים צֶלֶם דְּמוּת תְּבִנִיתוֹ, כְּכֹכּוֹל, עַל-יְדֵי רַבּוֹי נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּחִינַת צֶלֶם אֱלֹקִים הוּא בְּחִינַת דַּעַת וּמַחִין, הֵינּוּ כִּי יֵשׁ יְדִיעָה וְהַשְׁגָּה בְּאֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּקְרָאת בְּחִינַת יָד וְיֵשׁ הַשְׁגָּה שֶׁנִּקְרָאת רִגְלָה. וְכֵן כָּל הַרְמ"ח אֲבָרִים וְשֵׁס"ה גִּידִים. וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא אֶבֶר מִהַשְׁכִּינָה. וְכִפִּי שֶׁרָשׁ נִשְׁמָתוֹ כֵּן הוּא צָרִיךְ לְגַלּוֹת וְלַהֲמַשִּׁיךְ בְּעוֹלָם חֵלֶק הַדַּעַת לְהוֹדִיעַ אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם. וְכָל מֵה שֶׁמִּתְרַבֵּין יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר, נִתְגַּלָּה הַדַּעַת יוֹתֵר וְנִשְׁלָם צֶלֶם אֱלֹקִים בְּיוֹתֵר, דְּהֵינּוּ שֶׁנִּתְגַּלָּה יְדִיעַת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל פְּרָטִי הַשְּׁגַת הַדַּעַת שְׁכֻלּוֹת בְּבְחִינַת קוֹמַת אָדָם, בְּחִינַת צֶלֶם אֱלֹקִים. וְעַל-כֵּן הָרוֹצֵחַ שֶׁהוֹרֵג נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל מִמַּעַט הַדְּמוּת עַל-יְדֵי שֶׁחָסַר חֵלֶק הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ שֶׁהוּא מִתְגַּלָּה עַל-יְדֵי זֶה הַנֶּפֶשׁ דִּיקָא. וְעַל-כֵּן לֹא תִרְצַח כְּנֶגֶד אֲנֹכִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְגַּלּוּת הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ לְהוֹדִיעַ אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם כִּנ"ל:

מסכת אבות ג, יד

הוּא הִיא אֹמֵר, חֲבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם, חִיבָה יִתְרָה נֹדַעַת לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם, שֶׁנִּאֵמַר כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ בָּנִים לְמַקּוֹם, חִיבָה יִתְרָה נֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּקְרָאוּ בָּנִים לְמַקּוֹם, שֶׁנִּאֵמַר בָּנִים אֲתֵם לֵה" אֱלֹקֵיכֶם. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתֵּן לָהֶם כְּלֵי חֲמֻדָּה, חִיבָה יִתְרָה נֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּתֵּן לָהֶם כְּלֵי חֲמֻדָּה שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם שֶׁנִּאֵמַר כִּי לִקַּח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזֹבוּ.

מסכת דרך ארץ זוטא, פרק השלום

אִמְר חֲזַקִּיָּה: גְּדוֹל הוּא הַשְּׁלוֹם, שְׁכָל מִצְוָה שֶׁבִּתּוּרָה כְּתוּב בָּהֶן: כִּי תִרְאֶה"; "כִּי תִפְגַּע"; "כִּי יִקְרָא"; "כִּי תִבְנֶה". כִּשְׂבָאָה הַמִּצְוָה לִידָךְ אֶתָּה זָקוּק לַעֲשׂוֹת. אֲבֵל הַשְּׁלוֹם מֵה כְּתִיב בּוֹ ?

"בִּקֵּשׁ שְׁלוֹם וּרְדָפוֹ" (תְּהִלִּים ל"ד). בִּקֵּשׁוּ מִמַּקּוֹמָךְ וּרְדָפוּ בְּמִקּוֹם אַחֵר.

חֲזַקִּיָּה אָמַר: גְּדוֹל הוּא הַשְּׁלוֹם שֶׁבְּכָל הַמַּסְעוֹת כְּתִיב "וַיִּסְעוּ" וַיִּחְנוּ: נֹסְעִים בְּמַחְלֻקָּת וְחוֹנִים בְּמַחְלֻקָּת. בְּזִמְנָן שֶׁבָּאוּ לִסְיָנִי חֲנוּ חֲנִיָּה אַחַת, "וַיִּחַן שֵׁם יִשְׂרָאֵל" (שְׁמוֹת י"ט) אָמַר הַקַּב"ה: הוֹאִיל וּשְׁנָאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּחְלֻקָּת, וְאֵהָבוּ אֶת הַשְּׁלוֹם, וְנַעֲשׂוּ חֲנִיָּה אַחַת -

הִרִי הַשְּׁעָה שֶׁאֵתָּן לָהֶם אֶת תּוֹרַתִּי.

מקורות לדיבר 'לא תרצח'

מכילתא, שמות, פרק כ

לאמר שהיו אומר על הין הין ועל לאו לאו, דברי ר' ישמעאל

ר' עקיבא אומר: על הין הין ועל לאו לאו הין

ספר החינוך ל"ד

שורש מצוה זו, ידוע ונגלה לכל רואי השמש, כי השם יתברך ברא העולם וצונו לפרות ולרבות כדי לישבו לפניו, ומנענו שלא נחריבהו בידינו להרוג ולאבד הבריות שהן המישרבות העולם. ואולם הרשעים הגמורים כגון המינים והמלשינים אינן מישיבי העולם, ועליהם אמר הכתוב (משלי יא י) באבד רשעים רנה, לפי שהם לא יושבו העולם, אלא יחריבוהו בכל כחם..

תלמוד בבלי, סנהדרין ל"ז א

..שלא כדיני ממונות דיני נפשות דיני ממונות אדם נותן ממון ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעותיו תלויין בו עד סוף העולם שכן מצינו בקין שהרג את אחיו שנאמר (בראשית ד, י) דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו ... לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא..

רס"ג אמונות ודעות פרק ג', ב

וראווי שאקדים את הדיבור על המצוות השכליות תחילה. ואומר :

מן החכמה למנוע את הרצח בין בני אדם, כדי שלא יהא הדבר הפקר, וישמידו זה את זה. ויש בכך מלבד מה שיש בו מן הצער, ביטול המטרה אשר כוון בהם החכם. וימנעם הרצח מלעשות מה שנבראו בעבורו, ומה שנצטוו בה .

מכילתא יתרו מסכת דבחדש, פרשה

כיצד נתנו עשרת הדברות ה' על לוח זה וה' על לוח זה. כתיב אנכי ה' אלהיך וכנגדו לא תרצח מגיד הכתוב, שכל מי ששופך דם, מעלה עליו הכתוב כאלו ממעט בדמות המלך. משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה והעמיד לו איקונות ועשה לו צלמים וטבעו לו מטבעות. לאחר זמן כפו לו איקונות, שברו לו צלמים, ובטלו לו מטבעותיו, ומיעטו בדמות של מלך. כך מי שהוא שופך דמים, מעלה עליו הכתוב כאלו ממעט בדמות המלך, שנאמר "שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלוקים עשה את האדם" (בראשית טו),

אנכי ה' . לא יהיה . לא תשא . זכור את . כבד את . לא תרצח . לא תנאף . לא תגנוב . לא תענה . לא תחמוד